

Obrazovanje i školski sistem u Valais-u

Kako taj sistem funkcioniše ?

Gdje naći pomoć ?

Informacije namijenjene roditeljima doseljenicima

Obrazovanje i školski sistem u Valais-u

*U ovom dokumentu izraz prosvjetni radnik
podrazumijeva i muški i ženski rod.*

Sadržaj

Dobrodošli u naše škole!	p.	4
Škola : mjesto svih nada!	p.	5
1. Različiti nivoi obrazovanja	p.	6
■ 1.1. Predškolsko obrazovanje	p.	6
■ 1.2. Obavezno školovanje	p.	7
● 1.2.1 Osnovna škola	p.	7
● 1.2.2 Orijentacioni ciklus (CO)	p.	8
■ 1.3. Roditeljski sastanci: šta je to?	p.	10
■ 1.4. Domaći zadaci: zašto i kako?	p.	10
2. Učenici sa posebnim potrebama	p.	11
■ 2.1. Pedagoška pomoć	p.	11
■ 2.2. Postojeća pedagoška potpora	p.	11
■ 2.3. Prilagođeni program	p.	11
■ 2.4. Ponavljanje razreda	p.	12
■ 2.5. Ostale strukture podrške učenicima	p.	12
3. Pomoćne službe	p.	13
■ 3.1. CDTA i SMSP	p.	13
■ 3.2. Psihologija	p.	13
■ 3.3. Psihomotorika	p.	13
■ 3.4. Logopedija	p.	13
■ 3.5. Druge službe	p.	14
4. Nastavak obrazovanja poslije obaveznog školovanja	p.	15
■ 4.1. Kome se obratiti za pomoć u izboru budućeg zanimanja?	p.	15
■ 4.2. Koje su mogućnosti za nastavak obrazovanja poslije obaveznog školovanja?	p.	15
■ 4.3. Zaključak	p.	16
5. Pravila za uspješno školovanje	p.	17
■ 5.1. Šta se očekuje od učenika	p.	17
■ 5.2. Šta se očekuje od roditelja	p.	18
■ 5.3. Šta roditelji mogu očekivati od razrednika i škole	p.	18
6. Važne adrese	p.	19
7. Realizacija ovog dokumenta	p.	21
■ 7.1. Autori	p.	21
■ 7.2. Izvori informacija	p.	21
8. Dodatak:	p.	22
■ Dodatak: Načini kojima možete pomoći svome djetetu	p.	22

Dobrodošli u naše škole !

Školu u Valais-u pohađa veliki broj učenika stranog porijekla koji svojim dolaskom u naše razrede otkrivaju jedan novi jezik, ali isto tako kulturu i različite običaje od onih koje su upoznali u domovini.

U tom smislu, škola, obavezna za svako dijete, predstavlja moćnu olakšicu za integraciju, kako svojom kvalitetom, otvorenošću i obavezama koje podrazumijeva, tako pravima i zadacima koji su vezani za nju. Ima za cilj ne samo učenje jezika, nego i postupno omogućavanje djetetu da se suživi sa društvenim pravilima i da razvija drugarske odnose. Šta više, škola je često mjesto koje potpomaže zbližavanje porodica stranog porijekla i jezika sa švicarskim društvom.

Naš školski sistem je tako organizovan de upućuje roditelje da upoznaju sve date mogućnosti koje on podrazumijeva, da bi mogli sto uspješnije pomoći svome djetetu da se uključi u "svijet škole", otvarajući mu put za razvoj ličnih sposobnosti.

U tom duhu, ovaj dokument pruža roditeljima veliki broj informacija vezanih za organizaciju školstva u Valais-u. Isto tako nudi listu institucija koje mogu pružiti pomoć roditeljima u toku školovanja i obrazovanja njihovog djeteta.

Ovim izdanjem, Odsjek za obrazovanje, kulturu i sport želi dati podršku društvenom uređenju u Valais-u kao otvorenom, gostoljubivom i bogatom kulturnim i jezičkim različitostima.

Želimo dobrodošlicu dakle svim učenicima stranog porijekla i jezika.

*Šef Odsjeka za obrazovanje,
kulturu i sport*

Claude Roch, državni savjetnik

Škola: mjesto svih nada!!

Dobar odnos između porodice i škole znači puno za uspjeh u školi, za potpuni razvoj djeteta i mladog čovjeka i integraciju doseljeničke populacije u društvo koje je prihvata. Uprkos tome, svaki kontakt između porodice doseljenika i škole stavlja licem u lice dva jako različita entiteta.

Porodica zauzima jako važno mjesto u izgradnji ličnosti djeteta. Ona doprinosi prenošenju naslijeđa jezika i izvorne kulture. U njenom okviru se stvaraju preduvjeti za budući način ponašanja i formiranje moralnih vrijednosti osobe, ona uči ponašanju u društvu.

Škola je mjesto kontakta, institucija prihvatnog društva, sa svojim pravilima i vrijednostima, svojim načinom rada... ali isto tako sa svojim očekivanjima i zahtjevima. Ona prenosi intelektualna oruđa i znanja i podstiče razvoj ponašanja i stavova koji pripremaju mlade za život u složenim društvenim okvirima.

Susret između porodice i škole mora omogućiti djetetu da se otvori kulturi i jeziku sredine koja ga prihvata, poštujući istovremeno vlastitu kulturu i jezik porijekla.

Potrebno je sve učiniti da se te dvije stvari upotpunjuju, izbjegavajući istovremeno bilo kakav međusobni rivalitet.

Kako realizovati taj susret, kako prevazići otpore, nesporazume? Kako stvoriti odgovarajuće uslove za saradnju između porodice i nastavnika?

Da bi se uspjelo u tom izazovu, neophodno je saslušati drugu stranu i poštovati je: jednostavno rečeno sarađivati.

Sarađivati znači na prvom mjestu imati uzajamno povjerenje, prepoznati vlastite sposobnosti, zamisliti i predstaviti drugu stranu kao nekoga vrijednog i korisnog, jednom riječju smatrati ga za partnera u punom smislu te riječi. Približiti ta dva «obrazovna entiteta», školu i porodicu, je jedan dugoročni izazov u kome moramo apsolutno uspjeti u cilju doprinošenja razvoju društva u kome svako treba da nađe svoje mjesto.

Škola prihvata svu djecu, sve mlade jednog društva, bez obzira na nacionalnost, porijeklo, jezik, kulturu, etničku pripadnost ili religiju; ona prihvata buduće građane. Škola ostaje povlašteno mjesto koje uči vrijednostima kao što su poštovanje, tolerancija, solidarnost; vrijednosti koje čine jedno multikulturno društvo.

1. Različiti nivoi obrazovanja

1.1. Predškolsko obrazovanje

- *Predškolsko obrazovanje je vezano za osnovnu školu i organizovano je od strane školske komisije ili uprave škole.*
- *Ono prihvata djecu uzrasta počev od 4-te godine. Traje dvije školske godine.*
- *Podstiče razvoj djeteta na jezičnom planu, na planu usklađenosti pokreta, kao i načina razmišljanja. Trudi se da nauči dijete suživotu u grupi i da postane samostalno, istovremeno mu pružajući zadovoljstvo da uči kroz igru, crtanje, pjevanje, prve školske aktivnosti.*
- *Čak i ako nije obavezno, važno je upisati dijete u predškolske razrede da bi se pripremilo za početak osnovne škole.*

Čemu služi predškolsko obrazovanje?

Predškolsko obrazovanje ima zadatak da pomogne svakom djetetu da poraste, da stekne samostalnost i da prihvati navike i ponašanje koji će mu omogućiti dalji nastavak školovanja. Ono se oslanja na sposobnost oponašanja i kreativnost djeteta, osobine jako izražene u tim godinama, i na zadovoljstvo u pokretu i igri. Ono stvara brojne uslove za stimulisanje želje djeteta za učenjem, za umnožavanje ličnih iskustava i saznanja. Velika pažnja se posvećuje brzini razvoja i rasta svakog djeteta.

U toku predškolskog obrazovanja, djeca imaju brojne mogućnosti da slušaja i da se izražavaju. Otkrivaju brojne funkcije jezika u svakodnevnom životu, i čineći to obogaćuju vlastiti rječnik. Brojne su druge aktivnosti koje ono nudi: matematika, ručni rad i muzičko obrazovanje, posmatranje i ispitivanje okoline i prirode. Isto tako, učenici se bave gimnastikom i ritmikom.

Sve te aktivnosti su važne i pospješuju razvoj djece. Što više, one pripremaju djecu za nastavak školovanja u osnovnoj školi.

U toku predškolskog obrazovanja, dijete se uči da poštuje pravila življenja. Otkriva da nije samo, da živi u zajednici i da mora prihvatiti svoje nove drugove. Zaključuje da je moguće preko uzajamne pomoći i saradnje doći do zajedničkog cilja. Otkriva takođe da je sposobno da radi izvjesne stvari samostalno, bez pomoći odraslih ili roditelja.

Postupno uči pravila društvenog života.

1.2. Obavezno školovanje

- **Obavezno školovanje je sačinjeno od osnovne škole (6 godina) i orijentacionog ciklusa (3 godine).**
- **Da bi dijete moglo napustiti obavezno školovanje, potrebno je da završi 9 godina obaveznog školovanja i da ima punih 15 godina.**
- **Obavezno školovanje usmjerava ka profesionalnom osposobljavanju ili prema srednjoškolskim institucijama (gimnazija – komercijalna škola - škola opšte kulture).**
- **Za vrijeme obaveznog školovanja, dijete radi školske zadatke kod kuće. Ta aktivnost zahtijeva roditeljski nadzor.**
- **Svaki zahtjev za odsustvo iz škole mora biti zatražen pismenim putem i upućen nastavniku. U slučaju neopravdanog odsustva, slijedi zakonska kazna.**

1.2.1. Osnovna škola

- **Osnovna škola je obavezna i traje 6 godina (u principu od 6-te do 12-te godine života) u kantonu Valais.**
- **Osnovna škola uči osnovnim znanjima kroz učenje jezika, matematike, naučnih predmeta i predmeta iz kulture.**
- **Uspjeh djeteta u školi je moguće saznati preko informacije o napretku u prvoj godini školovanja i preko ocjena počev od drugog razreda.**

Koja se znanja stiču u osnovnoj školi?

Francuski jezik:

Sporazumijevanje; razumijeti i izražavati se usmeno; čitati i pisati tekstove različite vrste;

Sadržaj: učenje sastavnih dijelova jezika i sporazumijevanja : gramatika, mijenjanje glagola, pravopis, riječnik.

Matematika :

Rasuđivanje : razvijati vještine i načine rješavanja problema;

Tehnika : razvijati sposobnosti računanja napamet i vladati različitim operacijama : sabiranje, oduzimanje, množenje, dijeljenje ;

Prostor : upoznati plan i prostor ;

Veličine i mjere : koristiti mjere za upoređivanje veličina.

Okolina :

Sticati znanja i uputstva neophodna za razumijevanje današnjeg svijeta kroz 3 discipline : istorija, geografija, nauke.

Njemački jezik (od trećeg razreda osnovne škole) :

Otkriti načine funkcionisanja jednog drugog jezika i naučiti se služiti tim jezikom.

Aktivnosti ručnog rada :

Razvijati umjetničko izražavanje kroz različite tehnike (crtež, slikanje, modeliranje...) i različite materijale (papir, glina, drvo...)

Muzika:

Pjevati i razvijati sposobnosti tehnike pjevanja.

Fizičko obrazovanje i ritmika :

Razvijati svoje fizičke sposobnosti i koordinaciju pokreta.

Religiozno obrazovanje :

Otkrivati različite religije svijeta;

Upoznati osnovne religije priznate u Valais-u :

Katolička crkva i Protestantska crkva.

Kako se mogu saznati školski rezultati učenika?

Školski rezultati učenika se upoznaju preko izvještaja o napredovanju u prvom razredu osnovne škole i preko liste ocjena od drugog razreda. Ti dokumenti čine dio školske knjižice koja se daje na uvid roditeljima, oni su obavezni da je potpišu dva puta godišnje, na kraju svakog semestra.

Način ocjenjivanja :

	6.0		=	odličan
od	5.9	do	5.5	= vrlo dobar
od	5.4	do	5.0	= dobar
od	4.9	do	4.5	= dosta dobar
od	4.4	do	4.0	= dovoljan
<hr/>				
od	3.9	do	1.0	= nedovoljan

1.2.2. Orijentacioni ciklus (CO)

- **Orijentacioni ciklus je obavezan i traje u opštem slučaju 3 godine (od 12-te do 15-te godine).**
- **Orijentacioni ciklus priprema učenika za izbor budućeg zanimanja.**
- **U orijentacionom ciklusu dijete dobija školske zadatke koje treba raditi kod kuće. Ta aktivnost zahtijeva roditeljski nadzor.**
- **Uspjeh djeteta u školi se unosi u školsku knjižicu.**
- **Svako odsustvo iz škole mora biti prethodno zatraženo pismenim putem. U slučaju neopravdanog odsustva, roditelji mogu biti zakonski kažnjeni.**

Kako je organizovan orijentacioni ciklus?

Orijentacioni ciklus traje u opštem slučaju 3 godine. To je period pripreme mlade osobe za njeno buduće zanimanje. Nakon završenog orijentacionog ciklusa, mlada osoba se usmjerava

- bilo prema određenom zanimanju,
- bilo prema budućim studijama.

Svaki orijentacioni ciklus ima svog savjetnika za profesionalnu orijentaciju. Ta osoba upoznaje učenike o mogućnostima izbora budućeg zanimanja.

Postoje dva različita načina organizacije orijentacionog ciklusa u Valais-u: rad u sekcijama ili u nivoima.

Organizacija u sekcijama predlaže učenicima, u funkciji njihovog uspjeha na kraju 6-tog razreda, bilo da se upišu u srednjoškolsku sekciju, koja vodi nastavku studija, bilo u opšti smjer, koji vodi direktno sticanju profesionalnog znanja.

Sistem organizovan u nivoima nudi grupiranje učenika u funkciji pokazanog uspjeha na kraju 6-tog razreda i to nivo 1 i 2 za francuski jezik, matematiku i njemački jezik. Za sve ostale predmete, učenici se stavljaju u grupe. Nivo 1, u odnosu na nivo 2, nudi obimnija znanja i pripremu učenika za određene buduće studije.

Postoji mogućnost promjene sekcije ili nivoa, u zavisnosti od pokazanih rezultata učenika.

Šta više, postoji i mogućnost pohađanja 10-tog razreda obaveznog školovanja.

Šta se uči u orijentacionom ciklusu?

U orijentacionom ciklusu učenici se susreću sa istim predmetima kao i u osnovnoj školi (vidjeti «osnovna škola», str. 7), kojima treba dodati učenje informatike, engleskog jezika i porodične ekonomije.

Pored toga, u orijentacionom ciklusu, učenicima su dostupni kursevi metoda rada i izbora zanimanja (MDT/EDC), koji olakšavaju izbor budućeg zanimanja.

Kako se mogu saznati školski rezultati učenika?

Školski rezultati učenika se unose u listu ocjena. Ti dokumenti čine dio školske knjižice koja se daje na uvid i potpis roditeljima, dva puta godišnje (na kraju svakog semestra).

Način ocjenjivanja :	6.0	=	odličan
od 5.9	do 5.5	=	vrlo dobar
od 5.4	do 5.0	=	dobar
od 4.9	do 4.5	=	dosta dobar
od 4.4	do 4.0	=	dovoljan
<hr/>			
od 3.9	do 1.0	=	nedovoljan

1.3. Roditeljski sastanci: šta je to?

Nastavnici susreću redovno roditelje svojih učenika, na kolektivan ili pojedinačan način, da bi uspostavili kontakt, saznali njihovo mišljenje, i to za sve učenike, Švicarce ili doseljenike, sa ili bez poteškoća u školovanju.

Ne oklijevajte nikad da kontaktirate nastavnika vašeg djeteta ako ne razumijete šta ono doživljava u školi ili ako imate utisak da vaše dijete ima poteškoće.

1.4. Domaći zadaci: zašto i kako?

Domaći zadaci su obično upisani u posebnu knjižicu za zadatke i lekcije, ili u školski notes koji može služiti istovremeno kao sredstvo komunikacije, učitelj tu može isto tako upisati informacije namijenjene roditeljima; jako je važno da roditelji redovno čitaju taj notes.

Domaći zadaci služe razvijanju samostalnosti učenika, produbljavaju znanja stečena u školi i održavaju kontakt i saradnju sa porodicom učenika.

Uloga porodice učenika je da stvara najpovoljnije uslove za rad djeteta kod kuće. Porodica treba da pokazuje interes za aktivnosti učenika i njegov trud u školi:

- *dajuću pravu vrijednost njegovom radu u školi,*
- *postavljajući pitanja o njegovim aktivnostima u razredu i kući,*
- *zahtijevajući da pokaže svoje radove,*
- *predlažući mu da čita, da objašnjava, da recituje; tu se podrazumijevaju isto tako i aktivnosti na maternjem jeziku;*
- *kontrolišući, putem knjižice za zadatke i lekcije, da li su sve zahtijevane obaveze ispunjene,*
- *dajući na znanje nastavniku svoga djeteta uočene teškoće, posebno ako su trajnog karaktera.*

Slabo poznavanje jezika kojim se dijete služi u učenju ne mora biti za roditelje prepreka pokazivanju interesa za njegove aktivnosti i školski rad.

2. Učenici sa posebnim potrebama

Briga o učenicima sa posebnim potrebama je organizovana prema pravilima koja omogućuju primjenu mjera prilagođenih svakom pojedinačnom slučaju, kao:

2.1. Pedagoška podrška

Pedagoška podrška je namijenjena učenicima koji ne vladaju dobro jezikom sredine i organizovana je u obliku dodatnih časova koji imaju za cilj da razvijaju sposobnosti komunikacije. Taj način učenja omogućava učeniku da se što brže osposobi za praćenje nastave na jeziku sredine. Ta vrsta pomoći ne traje u principu duže od dvije godine.

Za učenike čiji maternji jezik nije isti kao jezik sredine, pomoć se pruža u obliku časova francuskog jezika u toku redovne nastave, često u manjim grupama. Takva pomoć može biti pružena u toku redovne nastave, gdje nastavnici surađuju jedan sa drugim. Učenik se ne ocjenjuje iz predmeta u kojima nivo znanja francuskog jezika utiče na ocjenu.

2.2. Pedagoška pomoć kao sastavni dio nastave

Pedagoška pomoć kao sastavni dio nastave je mjera ograničenog trajanja, namijenjena je pružanju pomoći djeci sa posebnim potrebama. Nastavnik dodatne nastave vodi brigu o učenicima koji imaju teškoće, bilo u učionici za vrijeme nastave, bilo u odvojenoj prostoriji u vrijeme trajanja nastave. Nastavnik radi u saradnji sa razrednikom, roditeljima i ostalim osobama koje pomažu učeniku.

2.3. Prilagođeni program

Prilagođeni program se priprema za učenike koji, u jednoj ili više nastavnih oblasti, ne mogu više da slijede, bez posebnog prilagođavanja, program redovne nastave.

Korištenje prilagođenog programa mora biti odobreno od strane roditelja i školskog inspektora.

2.4. Ponavljanje razreda

Ponavljanje razreda je posljedica neuspjeha u školi, što znači da učenik nije savladao predviđeni školski program (prosjeak prve grupe predmeta ili opšti prosjeak manji od 4) i da mora ponavljati godinu.

2.5. Ostali načini pomoći

Biro za specijalizovanu nastavu postoji u svrhu informisanja porodice o postojanju drugih načina pomoći djetetu koje ima poteškoće u nastavi: specijalni razredi, razredi za dodatnu nastavu odvojeni od redovne nastave, razredi za pripremu za radnička zanimanja, specijalne institucije...

3. Pomoćne službe

Službe za prevenciju i intervenciju su na raspolaganju djeci kojoj je potrebna specifična pomoć.

Veliki broj porodica se obraća za pomoć osobama koje rade u tim službama, da bi omogućili svom djetetu napredovanje u učenju. Ta podrška je važna, ne treba se bojati zatražiti je, jer se njome mogu izbjeći velike poteškoće.

U pravilu, te vrste usluga su besplatne.

Roditelji imaju mogućnost da direktno stupe u kontakt sa tim službama.

Profesionalci zaposleni u tim službama intervišu jedino uz saglasnost roditelja.

Nastavnik vašeg djeteta će vam rado dati njihove adrese.

3.1. CDTEA i SMSP

CDTEA (Kantonalni centar za razvoj i brigu o djetetu i mladoj osobi) i SMSP (Služba za školsku medicinu i psihopedagogiju u Sion-u) nude podršku u tri oblasti: psihologija, psihomotorika i logopedija.

3.2. Psihologija

Školski psiholog nudi pomoć učenicima (Švicarcima i doseljenicima), roditeljima i nastavnicima u prevazilaženju posebnih teškoća, kao na primjer: teškoće u učenju, teškoće u ponašanju i međusobnim odnosima.

3.3. Psihomotorika

Stručnjaci za psihomotoriku su specijalisti koji mogu pomoći djeci kod koje su ustanovljene sljedeće poteškoće: nespretnost, nedostatak osjećaja za ravnotežu, problemi u orijentaciji u prostoru i vremenu.

3.4. Logopedija

Logopedisti su stručnjaci za otklanjanje poteškoća u govoru i pisanju, kao i problema vezanih za glas djeteta i odrasle osobe. Oni mogu pomoći djetetu u prevazilaženju različitih vrsta poteškoća: ako dijete ne govori ili se slabo izražava, ako ima probleme u čitanju, ako pravi puno pravopisnih grešaka.

3.5. Druge službe

Školska medicina

Izvjestan broj medicinskih kontrola i vakcinacija se nudi u okviru školske medicine, u principu na početku osnovnog školovanja, u četvrtom razredu osnovne škole i u drugoj godini orijentacionog ciklusa.

Biro za praćenje i pomoć u obrazovanju

Pedagozi ovog biroa mogu intervenirati u domu djeteta koje ima probleme u razvoju, i to od rođenja do početka školovanja. Njihova uloga je da stimulišu sposobnosti djeteta i da savjetuju njegove roditelje.

Psihijatrijski odjel za dijete i mladu osobu (UPEA)

U okviru regionalnih centara, psihijatri prihvataju djecu sa poremećajima i psihijatrijskim i psihičkim bolestima, ili poremećajima u razvoju.

Biro za zaštitu djeteta (OPE)

Stručnjaci ovog biroa vode računa o prevenciji, smanjenju ili otklanjanju opasnosti kojima dijete može biti izloženo u toku svog razvoja (npr. maltretiranje, nasilje, zlostavljanje, ...).

Ražno

Ostale osobe mogu isto tako intervenirati u razredu, kao na primjer policija - za saobraćajno obrazovanje, specijalisti za seksualno obrazovanje, zubni tehničari, ...

Tokom posljednje 3 godine obaveznog obrazovanja, od djeteta se traži da počne razmišljati o budućem pozivu. Profesionalno obrazovanje je od velike

4. Nastavak obrazovanja poslije obaveznog školovanja

važnosti u Švicarskoj. Neophodno je ohrabrivati učenike da nastave praksu ili studije koje će im omogućiti da dobiju priznatu diplomu, što im olakšava pronalaženje zaposlenja.

4.1. Kome se obratiti za pomoć u izboru budućeg zanimanja?

Učenici i roditelji mogu zatražiti sastanak sa savjetnikom za profesionalnu orijentaciju, koje mogu naći u svakom orijentacionom ciklusu. Oni im mogu pomoći pri izboru, ali isto tako i u samom traženju mjesta za obavljanje prakse, ili prilikom upisa za prijemni ispit u određenu školu. Te usluge su besplatne.

Centri za informisanje i profesionalnu orijentaciju (CIO) su isto tako otvoreni i besplatni za odrasle osobe ili mlade koji su već napustili školu. Ti centri se nalaze u velikim centrima: Martigny, Sion, Sierre i Brigue. Ne oklijevajte da zatražite njihovu pomoć.

4.2. Koje su mogućnosti za nastavak obrazovanja poslije obaveznog školovanja?

Prihvatni razred i školovanje poslije obavezne škole (CASPO) za mlade stranog porijekla i jezika

U Švicarskoj, poslije završetka obaveznog školovanja, učenici mogu da biraju između praktične nastave i daljih studija. Za bilo koju od tih mogućnosti, neophodno je dobro poznavati francuski jezik, kako usmeno tako i pismeno.

Za učenike koji su stigli u Švicarsku poslije završenog obaveznog školovanja (sa napunjenih 15 godina), a koji nisu prošli školovanje na francuskom jeziku, postoje prihvatni razredi i mogućnost daljeg školovanja, poznato pod skraćenicom CASPO.

Te strukture su namijenjene mladim doseljenicima starosti od 15 do 20 godina, čije poznavanje francuskog jezika nije dovoljno za nastavak školovanja.

Postoje dvije mogućnosti:

- **pripremni prihvatni razredi** namijenjeni mladima koji žele nastaviti profesionalno obrazovanje ili studije,
- **prihvatni razredi za integraciju** namijenjeni mladima koji žele odmah naći zaposlenje.

Zajednički cilj kojemu vode te dvije mogućnosti je učenje francuskog jezika, otkrivanje naše socio-profesionalne organizacije i profesionalna orijentacija.

Nastava u prijemnim razredima za pripremu učenika traje jednu školsku godinu, od septembra do juna, u profesionalnoj školi u Martigny-u.

Nastava u prijemnim razredima za integraciju učenika se obavlja u Sion-u, otvorena je tokom cijele godine za prijem novih učenika, zavisno od njihovog dolaska.

Izbor zanimanja:

Više od polovine mladih (Švicaraca i doseljenika) biraju praksu. Radi se **o praksi u firmi**. Vlasnik firme prima mladu osobu da bi ga obučio svom zanimanju. Mlada osoba potpisuje ugovor o poslu i prima novčanu naknadu. To obrazovanje je sačinjeno od perioda rada u firmi (3 ili 4 dana u sedmici, zavisno od zanimanja) i nastave u profesionalnoj školi. Na kraju svog školovanja, učenik ima ispit (praktični i teoretski) i dobija federalnu potvrdu o sposobnosti. Nakon toga, pod određenim uslovima, mlada osoba ima mogućnost da nastavi školovanje u višim školama (inžinjerska škola, npr.)

Izbor srednjih škola:

Ostali mladi, zavisno od njihovih školskih rezultata, nastavljaju studije (koledž ili škola opšte kulture, komercijalna škola, škola za pripremu za profesionalna zanimanja...) Nakon toga, mlada osoba ima mogućnost da nastavi školovanje na višim školama (univerzitet, na primjer)

4.3. Zaključak

Profesionalnom obrazovanju se pridaje jako veliki značaj u Švicarskoj. Neophodno je ohrabrivati učenike da obavljaju praksu ili da nastave studije koje će im omogućiti da dobiju priznatu diplomu, što pruža više mogućnosti za pronalaženje posla.

U tom pogledu, obavezno školovanje pomaže mladoj osobi u sticanju kvaliteta i znanja neophodnih za uključivanje u budući profesionalni život.

5. Pravila za uspješno školovanje

5.1. Šta se očekuje od učenika

Uz pomoć svojih roditelja, učenik...

- stiže na vrijeme na nastavu
- donosi sa sobom neophodan materijal za različite aktivnosti (plivanje, gimnastika, klizanje,..)
- radi redovno svoje domaće zadatke,
- ...

U opštem slučaju, učenik...

- poštuje osobe koje susreće (nastavnik, kućepazitelj, sekretar, ..): pozdravlja, poslušan je, čini uslugu.
- pristojno se izražava,
- riješava svoje probleme bez nasilja, razgovorom,
- ima poštovanja prema školskoj opremi i prostorijama.
- ...

U razredu, tokom nastave, učenik...

- sluša upute (ono ono što nastavnik traži).
- prihvata pravila discipline:
 - diže ruku prije nego počne da govori,
 - ne ometa svoje drugove dok rade,
 - govori tiho prilikom rada u grupi,
 - kreće se bez buke, bez trčanja...
- poštuje svoje drugove.
- ne prekida druge kad govore.
- vodi računa o materijalu (knjige, školski sto, sveske...).
- Drži svoj školski sto u redu
- ...

5.2. Šta se očekuje od roditelja

Roditelji:

- uče dijete odgovornosti i motivišu ga dajući važnost različitim školskim predmetima, što će mu pomoći u izboru zanimanja i odrediti njegovu budućnost.
- surađuju na taj način što učestvuju, ako je to moguće, u aktivnostima koje škola organizuje (izložba učeničkih radova, kampovanja,...).
- prisustvuju roditeljskim sastancima i daju na znanje nastavniku ako nisu u mogućnosti doći. U slučaju potrebe, mogu zahtijevati prisustvo osobe koja može služiti kao prevodilac.
- dolaze na sastanke poštujući zakazano vrijeme i obavještavaju nastavnika u slučaju spriječenosti. U slučaju potrebe, mogu zahtijevati prisustvo osobe koja može služiti kao prevodilac.
- dolaze na razgovor sa nastavnikom poslije nastave, a ne u toku, ako je to potrebno. U slučaju potrebe, mogu zahtijevati prisustvo osobe koja može služiti kao prevodilac.
- pregledaju redovno knjižicu za domaće zadatke njihovog djeteta i potpisuju je kad se to traži od njih. Tu se mogu nalaziti važna obavještenja.
- obavještavaju nastavnika putem telefona prije početka nastave ako je njihovo dijete bolesno.
- dozvolu za odsustvovanje sa nastave traže pismenim putem, prije samog odsustva.
- vode svoje dijete kod ljekara ili zubara izvan vremena nastave, osim u iznimnim slučajevima.
-

5.3. Šta roditelji mogu očekivati od razrednika i škole

Nastavnik:

- odgovara na pitanja roditelja,
- prenosi i objašnjava pravila funkcionisanja razreda i škole,
- obavještava roditelje o radu i ponašanju njihovog djeteta,
- savjetuje roditelje u pogledu preduzimanja posebnih mjera prema potrebama njihovog djeteta,
- savjetuje roditelje u pogledu školskog usmjerenja njihovog djeteta,
- organizuje i vodi individualne i zajedničke sastanke sa roditeljima,
- obavještava roditelje o svim važnijim promjenama u rasporedu nastave.

6. Važne adrese

■ Obavještenja i upisi:

obratiti se školskim komisijama /upravama predškolskih ustanova, osnovnih škola i orijentacionog ciklusa

■ CDTEA Centar za razvoj i terapiju djeteta i mlade osobe)

1870 Monthey – Av. de France 37 – 024 / 473 35 70

1920 Martigny – Rue d'Octodure 10B – 027 / 721 26 53

1951 Sion – Av. du Ritz 29 – CP 478 – 027 / 606 48 25

3960 Sierre – Av. Max-Huber 2 – CP 856 – 027 / 451 20 51

■ AVIC (Udruženje prevodilaca iz različitih etničkih zajednica, jezika i kultura)

1950 Sion – Rue des Aubépines 9 – 079 / 794 69 21

■ **Marraines et parrains culturels** (Osobe koje pomažu kulturnu integraciju)

Contact téléphonique : 078 / 605 48 48

E-Mail : mp-c@freesurf.ch

■ **Bibliothèques interculturelles** (Međukulturna biblioteka)

Ardoise (pour enfants) → djeca

1950 Sion – Rue de Loèche 1 – 027 / 323 26 42

Médiathèque Valais → odrasli

3900 Brig-Glis – Schlosstrasse 30 – 027 / 923 05 51

1950 Sion – Rue de Pratifori 18 – 027 / 606 45 50

1890 St-Maurice – Av. du Simplon 6 – 024 / 486 11 80

1920 Martigny – Av. de la Gare 15 – 027 / 722 91 92

■ CIO (Centar za informaciju i orijentaciju)

1870 Monthey – Imm. Le Market, Av. de la Gare 24 – 024 / 475 79 68

1920 Martigny – Rue du Collège 5 – 027 / 721 75 61

1950 Sion – Av. de France 23 – 027 / 606 45 09

3960 Sierre – Rue de la Bonne Eau 18 – 027 / 451 21 61

■ **OSEO Valais** (Švicarsko udruženje za međusobnu pomoć radnika)

1950 Sion – Rue de la Dixence 8 – 027 / 329 80 27

■ **Centre Suisses-Immigrés** Centar Švicarci - Doseljenici)

1950 Sion – Rue des Mayennets 27 – 027 / 323 12 16

- **Espace interculturel** (Prostor za kulturnu razmjenu)
Mme Marie-Thérèse Brembilla (-Polato)
3960 Sierre – Route des Bernunes 13 – 027 / 455 32 76
- **Forum migration Oberwallis** (Doseljenički forum za Oberwallis)
3930 Visp – Spittelgasse 2 – 027 / 946 82 85
- **Commissions de l'intégration** (Komisije za integraciju)
Bureau de l'intégration
Vouvry
Monthey
Saint-Maurice
Martigny
Saxon
Sion
- **CASPO** (Classe d'Accueil et de Scolarité Post-Obligatoire – Prijemni razred: školovanje poslije obavezne škole)
Ecole Professionnelle de Martigny
M. Laurent Jacquemin
1920 Martigny – Rte de Grimisuat 8 – 027 722 33 35

7. Realizacija ovog dokumenta

7.1. Autori

- Véronique Leyat
- Stéphane Germanier
- Guy Dayer
- Olivier Delévaux

7.2. Izvori informacija

- « L'éducation et le système scolaire dans la partie francophone du canton de Fribourg » du Groupe de Rencontre Ecole Parents-Migrants (GREM)
- D'après « On est né quelque part mais on peut vivre ailleurs » de Florio Togni, édition IES, pp-329-350
- PECARO, Plan romandskog područja, privremeno izdanje – Januar 2004
- Cahier des charges du personnel enseignant – Juin 2006

8. Dodatak

Dodatak: Kako pomoći svome djetetu

Da bi pomogao djetetu da uspije u obrazovanju, roditelj može:

- OHRABRIVATI svoje dijete:
 - Pokazati interes za ono što radi.
 - Podržati ga.
 - Naći vremena da mu pomogne.
 - Pohvaliti ga za pokazani trud i zalaganje.
 - Pričati sa njim o školi, o njegovom napretku i teškoćama koje susreće.

- POKAZATI INTERES za njegovo školovanje:
 - Učestvovati u određenim aktivnostima organizovanim u okviru škole.
 - Prisustvovati sastancima (ostati u kontaktu sa nastavnikom čak i ako sve ide kako treba.
 - Naći vremena za čitanje izvještaja o napretku i razgovarati o tome sa djetetom.
 - Zahtijevati od njega uspjeh u skladu sa njegovim sposobnostima i mogućnostima, kao i ličnim sklonostima

- DATI PODRŠKU svome djetetu:
 - Pokazati jasne zahtjeve, precizne i pozitivne.
 - Uspostaviti pravila ponašanja i pridržavati ih se.
 - Voditi računa o trajanju sna i ishrani djeteta.
 - Odrediti vrijeme samostalnog rada djeteta.
 - Predvidjeti miran kutak za djetetov rad.
 - Uspostaviti ravnotežu između vremena za opuštanje, za sportske ili kulturne aktivnosti i vremena posvećenog školskim zadacima.

- RAZVIJATI sposobnosti svoga djeteta:
 - Proširivati njegova znanja čitanjem, igrom, razgovorima, izlascima
 - Produbljivati mu znanje maternjeg jezika i poznavanja zemlje porijekla (čitanjem,. razgovorom)
 - Dati mu odgovornosti.
 - Navesti ga da učestvuje u zajedničkom životu porodice (odluke, izbor, ali isto tako i mala zaduženja)
 - U slučaju sukoba, koristiti radije pregovaranje nego sukob u cilju prevazilaženja kriznih situacija
 - Usmjeravati ga u ličnim izborima (sport, muzika,...)
 - Dati mu mogućnost da se nauči samostalnosti i da je isproba.
 - Biti uz njega u životnim iskustvima, u traženju samopoštovanja i poštovanja prema ostalima.
 - Za one starije, pomagati ga u profesionalnim planovima.

*Izvučeno i prilagođeno iz djela J. Caron,
« Quand revient septembre », 1994*

Obrazovanje i školski sistem
u Valais-u